

Regionsrådet

Notat til Forretningsudvalget, vedr. status på emnet Natarbejde og Brystkræft.

Dato 06-05-2009

Jonna Pedersen

Jonna.Pedersen@STAB.RM.DK

Tel. +45 8728 5610

Sagsnr. 1-30-77-128-07

Side 1

Baggrund

Henvendelse fra regionsrådsmedlem Bente Nielsen vedr. kræftisiko ved natarbejde samt erstatning for arbejdsskader

Regionsrådet har besluttet:

1. at administrationen hurtigst muligt i samarbejde med Arbejdsmedicinsk Klinik udarbejder et notat om den indsats, der allerede foregår i Region Midtjylland vedrørende forebyggelse af gener ved natarbejde,
2. at administrationen for så vidt angår brystkræft og en fornyet vurdering af indholdet af den lovpligtige helbredssamtale foretager en vurdering sammen med Arbejdsmedicinsk Klinik og anden relevant sagkundskab, og at sagen forelægges for Forretningsudvalget/Regionsrådet igen senest i august 2009.

Nærværende notat belyser punkt 1. Notatet er udarbejdet i samarbejde mellem Koncern HR, Fysisk Arbejds miljø og de Arbejdsmedicinske klinikker. Svar på punkt 2 er under udarbejdelse og forelægges forretningsudvalget senest august 2009.

Der har hele tiden været stor fokus på trivsel ved natarbejde for Region Midtjyllands ansatte. Således indgår det som et fokuspunkt i arbejdsmiljøaftalen og der er på alle enheder med natarbejde aktiviteter i gang for at understøtte forebyggelse af gener ved dette.

Forespørgsel til enhederne

For at belyse punkt 1 har Koncern HR, Fysisk arbejdsmiljø d. 20. april 2009 via HR-cheferne og de daglige sikkerhedsledere stillet en forespørgsel til enhederne, der belyser den nuværende indsats.

Der er d.d. indkommet svar fra størsteparten af hospitalsenhederne og flere enheder i psykiatrien.

Sammenfatning

Det vurderes, at der alle steder arbejdes med at understøtte ansatte med natarbejdes trivsel. På baggrund af tilbagemeldingerne vurderes det, at alle enheder har tilbud til ansatte med natarbejde. Der tilbydes mange steder deltagelse i temamøder og eventuel opfølgende individuel helbredssamtale.

Der er gode erfaringer med benyttelsen af temamøder – og anvendelse af de gode råd, der kan gives vedrørende trivsel med natarbejde – herunder anvendelse af mulighed for povernapping. Det vurderes at have stor betydning, for den enkelte, at de har kendskab til disse råd og at de drøftes på arbejdspladsen. Behovet for individuelle helbredssamtaler har generelt været lavt og tendensen er, at det benyttes mindre og mindre.

Vagtplanlægning har betydning for trivsel med natarbejde. Der arbejdes flere steder med at organisere dette optimalt i forhold til de sundhedsmæssige anbefalinger.

Det er HR Fysisk Arbejdsmiljø's vurdering, at Region Midtjylland overholder de krav, der stilles i henhold til aftaler og lovgivning for ansatte med natarbejde.

Der er igennem den senere tid kommet fokus på en eventuel sammenhæng mellem brystkræft og natarbejde. Der er igangsat et redegørelsesarbejde i samarbejde med de arbejdsmedicinske klinikker for at belyse om dette giver anledning til at ændre på de tilbud, der gives til ansatte med natarbejde i Region Midtjylland.

Der er p.t. ikke kendskab til, hvilke faktorer der er årsag til en eventuel sammenhæng mellem den overhyppighed af brystkræft og natarbejde, som visse undersøgelser har vist. Det vides derfor p.t. ikke, om en eventuel overhyppighed skyldes natarbejdet eller eventuelt livsstilsfaktorer eller andre ikke kendte forhold.

Der er en rapport under udarbejdelse fra IARC (Det Internationale Cancer agentur) vedrørende dette emne.

Man ved i dag, at natarbejde kan have betydning for ansattes trivsel og helbred, men også at det har stor betydning, hvordan den enkelte lever sit liv med natarbejde. Der kan gives en række råd, men der er også individuelle forskelle på, hvordan det opleves bedst for den enkelte.

Forebyggelsen på området kan formentlig styrkes ved stadig fokus på området og fortsat udbredelse af de gode råd vedrørende natarbejde, der foreligger. Det kan overvejes at trykke og udlevere pjecen "Et godt liv med natarbejde" til alle ansatte med natarbejde. Pjecen kan i dag hentes elektronisk på Koncern HR's hjemmeside.

Når redegørelsen vedrørende sammenhæng mellem brystkræft og natarbejde foreligger, kan det overvejes at arrangere temamøder om dette.

Lovgivnings krav samt OK 08

EU-direktiv 2000/34/EF af 22. juni 2000 samt efterfølgende overenskomstaftaler anviser, at ansatte med natarbejde skal tilbydes gratis helbreds kontrol ved ansættelsesstart og derefter regelmæssigt, mindst hvert 3. år. Det er arbejdsgiveren, som har pligt til at tilbyde og betale for undersøgelsen. Region Midtjyllands tilbud til ansatte med natarbejde er beskrevet nedenfor. Der findes ingen regler eller aftaler om, hvad en sådan helbreds kontrol skal indeholde - eller hvem der skal foretage den. Eneste beskrevne konsekvens er: "natarbejdere, der lider af helbredsproblemer, som påviseligt skyldes, at de udfører natarbejde, skal overføres, når det er muligt, til dagarbejde, som passer til dem."

Natarbejde indgår som en del af OK 08-aftalen.

I bilag 8.1: Aftale om trivsel og sundhed står således:

§5 stk 1: Ved arbejdstidsplanlægningen bør ledelsen under iagttagelse af arbejdsmiljøhensyn i videst mulig omfang søge at mindske forekomsten af natarbejde. Bemærkning: Ved arbejdstidsplanlægningen på døgndækkede arbejdspladser henvises der til inspiration til de eksempler på konkrete arbejdsmiljøhensyn, der fremgår af bilag 2 til rammeaftale om decentrale arbejdstidsaftaler.

§ 5 stk.2: Der kan lokalt iværksættes foranstaltninger med henblik på at afhjælpe gener i forbindelse med natarbejde. Bemærkning: F.eks. tiltag vedr. kostvejledning, hvile m.v.

Samme aftale nævner sundhedsfremmeordning. Ifølge § 6 stk. 1 og 2 skal der endvidere udarbejdes retningslinjer for sundhedsfremme og sundhedsfremmeinitiativernes effekt skal drøftes og evalueres i MEDsystemet.

Der peges ikke her særskilt på ansatte med natarbejde – men set i lyset af deres særlige arbejdsvilkår, kan det overvejes at stille særlige tilbud til rådighed for denne gruppe, med henblik på at understøtte deres trivsel.

Region Midtjyllands tilbud til ansatte med natarbejde

Svarene fra forespørgsel til enhederne samt henvendelse til de Arbejdsmedicinske klinikker viser, at der i alle enheder er fokus på at stille de tilbud til rådighed, der er krav om ifølge lovgivningen samt i henhold til Region Midtjyllands Arbejds miljøaftale, hvor det er et fokusområde. Der stilles således flere forskellige tilbud til rådighed:

Der er arbejdet systematisk med at stille tilbud til rådighed for ansatte med natarbejde igennem flere år. Det har bl.a. været:

- Helbreds kontrol ved hjælp af spørgeskemaundersøgelse og helbredsundersøgelse/samtale
- Lægeundersøgelse
- Temamøder om natarbejde og trivsel
- Mulighed for individuel opfølgende helbredssamtale
- Power napping
- Fokus på tilrettelæggelse af vagtplaner
- Nogle steder er der særlige sundhedsfremmetilbud
- Nogle steder sættes fokus på trivsel ved natarbejde i udviklingssamtaler (MUS), arbejdspladsvurderinger (APV) og arbejdsklimaundersøgelser (AKU/MARS).
- De Arbejdsmedicinske Klinikker yder ligeledes rådgivning til virksomheder, praktiserende læger og andre vedrørende helbredsundersøgelser ved natarbejde samt udarbejder information om dette.

Benyttelse af tilbud

Der er en stigning i interessen for temamøder, hvor der informeres om de forhold, der har betydning for sundhed og trivsel med natarbejde. Der er mange tilkendegivelser af tilfredshed med temamøderne på arbejdspladsen. Desuden er der en stigende interesse for power napping, som mange siger gør en stor forskel for trivselen.

Der har været anvendt forskellige tilbud i enhederne, men tilbagemeldingerne viser, at de fleste enheder efterhånden benytter sig af Region Midtjyllands tilbud (se uddybende beskrivelse af dette bilag 2, samt pjecen "et godt liv med natarbejde"), hvor især temamøderne bliver anvendt. Tilbuddet om en opfølgende individuel helbredssamtale finder kun meget få behov for at anvende. Således blev der i 2008 gennemført imellem 150-200 individuelle opfølgende helbredssamtaler af Koncern HR, Fysisk Arbejds miljø konsulenter.

Et hospital, der har haft tilbud om en betalt lægeundersøgelse, har set, at dette kun er benyttet i meget beskedent omfang og har derfor omlagt dette til Region Midtjyllands tilbud. I psykiatrien er der indmelding om at dette dog stadig tilbydes visse steder, nogle steder skønnes det, at op til 50 % af medarbejdere med natarbejde benytter sig af lægeundersøgelse betalt af arbejdsgiver.

Koncern HR, Fysisk arbejdsmiljø, der udbyder Region Midtjyllands tilbud, vurderer på baggrund af tilbagemeldingerne samt omfanget af opgaver på området, at stort set alle ansatte med natarbejde modtager tilbud om temamøder og helbredssamtaler på forskellig vis. Nogle via opslag på opslagstavler, andre via personaleblade etc.

Resultater fra Arbejdsmiljøredegørelse 2008

I Region Midtjyllands Arbejdsmiljøredegørelse er der desuden spurgt ind til følgende:

Status: Hvad er status på natarbejde og helbredsundersøgelser (hvis der ikke er natarbejde anføres dette) samt om der er igangsat eller gennemført særlige arbejdsmiljøinitiativer med relevans for fokusområdet natarbejde og helbredsundersøgelser i 2008.

Tilbage meldingen viser, at der er fokus på området og at der rundt omkring er tiltag for at understøtte trivsel med natarbejde. Tilbage meldingen fra enhederne fremgår af bilag 1.

Bilag 1:

Eksempler fra arbejdsmiljøredegørelse for 2008 Natarbejde og helbredsundersøgelser:

- Der har med succes været fokus på powernapping og plads til individuelle arbejds-tilrettelæggelser f.eks. 2-holdsskift og maksimalt 3 vagter ad gangen. Desuden reduceret natarbejde til gravide og for alle fokus på indtag om natten – Regionshospitalet Silkeborg
- Mulighed for "power-napping" i nattimerne – voksen Behandlingspsykiatrien
- En afdeling har indført et fast punkt ved MedarbejderUdviklingsSamtalen der omhandler natarbejde – voksen Behandlingspsykiatrien
- En afdeling har i 2008 indsat en tværgående nattevagt, som kan tilkaldes ved særlig belastning i et sengeafsnit – voksen Behandlingspsykiatrien
- Regionshospitalet Randers har netop iværksat en kampagne om helbredssamtaler med nyhedsbrev og plakater til alle relevante afsnit
- Der er indkøbt særlige hvilestole til nattevagterne – voksensocial-området
- Der gennemføres sundhedssamtaler mellem vagter og konsulent fra HR – voksensocial-området
- Der er udgivet en folder "Powernapping og natarbejde på Århus Sygehus" med gode råd om natarbejde. I folderen er en liste over, hvad en aftale om powernapping kan indeholde
- Hospitalsenheden Vest angiver, at tilbud om helbredssamtaler har både et individuelt og et organisatorisk perspektiv. Der udarbejdes en samlet rapport over resultaterne fra spørgeskemaerne og helbredssamtalerne i det enkelte afsnit/afdeling med henblik på at iværksætte forbedringer og eventuelle forebyggende tiltag. Den enkelte skal sikres anonymitet i forhold til rapporten. Den enkelte ledelse er ansvarlig for at bringe resultaterne op i MEDudvalget med henblik på at udarbejde handleplaner, så vilkårene for de ansatte med natarbejde bliver så gode som muligt. Handleplanerne indarbejdes i APV.
- Fortsat uændret tilbud om powernap i forbindelse med natarbejde på de fleste afdelinger på Regionshospitalet Viborg
- Tilbud om konsulenthjælp til lokalt temamøde om natarbejde. Dette tilbud har nogle afdelinger taget imod – Regionshospitalet Viborg
- Natarbejde på dagsordenen ved fællesmøde for sikkerhedsorganisationen forår 2008 – Regionshospitalet Viborg
- Som supplement til natarbejdspolitikken og tilbuddet om helbredssamtaler, er der udarbejdet et grafisk illustreret idekatalog på intranettet på Skejby Sygehus. Her kan man klikke ind og læse om risiciene ved natarbejde og få inspiration til, hvordan man kan imødegå nogle af de kendte belastninger, der kommer af natarbejde. Illustrationen har en cirkel i midten med emnet "Trivsel". Rundt herom kan man klikke ind på Socialt, Familien, Fagligt, Søvn, Fysisk, Organisering, Fysiologisk, Psykisk.
- Det kan nævnes at mange har erfaringer med fra de gamle amter, således at der har været arbejdet med forebyggelse af helbredsgener ved natarbejde igennem flere år. F.eks. har Regionshospitalet, Horsens, Brædstrup, Odder arbejdet systematisk med at mindske gener ved natarbejde siden 2003 bl.a. i form af tilbud om powernapping, skræddersyede vagtplaner, der tilgodeser individuelle behov hensigtsmæssig vagtplanlægning, gode søvnvaner, sund kost m.v.

Uddybende beskrivelse af Region Midtjyllands Koncern HR-tilbud til ansatte med natarbejde:

De arbejdsmedicinske klinikker i Region Midt foretager løbende rådgivning til virksomheder, praktiserende læger og andre vedrørende helbredsundersøgelser ved natarbejde, primært via telefonforespørgsler. Herudover er der udarbejdet en patient/borger rettet pjece, der i alment sprog giver information om emnet samt svar på de hyppigste spørgsmål der rejses fra de medarbejdere der er omfattet af problemstillingen.

Arbejdsmedicinsk klinik og Koncern HR Fysisk Arbejds miljø har udarbejdet følgende:

- Tilbud om afholdelse af temamøde om at trives med natarbejde. Temamødet indeholder en gennemgang og drøftelse af de forskellige faktorer, der kan have indflydelse på såvel fysisk som psykisk helbred og trivsel, samt social trivsel.
- Tilbud om udførelse af helbredssamtale. Denne udføres i form af et kort spørgeskema, som medarbejderen udfylder hjemmefra, og som danner grundlag for en fortrolig samtale af ca. en times varighed, med en sundhedsfaglig medarbejder. Samtalen indeholder anbefalinger og vejledning, med det sigte, at den enkelte medarbejder bliver i stand til bedst muligt at varetage egen sundhed bedst muligt. Spores der i samtalen tegn på at medarbejderen har helbredsproblemer der kan relateres til natarbejdet, anbefales vedkommende at søge egen læge for en konkret udredning. Derudover gives der – på baggrund af alle samtaler på arbejdspladsen - efterfølgende en opsamling til arbejdspladsens sikkerhedsorganisation, på de punkter, som arbejdspladsen har mulighed for at ændre på, til fordel for medarbejdere med natarbejde.
- Pjece med gode råd og anbefalinger til såvel medarbejdere med natarbejde som andre med relation til medarbejdere med natarbejde (ledere, vagtplanlæggere og familien til natarbejderen) <http://www.rm.dk/files/Regionshuset/HR-afdelingen/Fysisk%20Arbejds miljø%20Horsens/Ergonomisk%20arbejds miljø/Et%20godt%20liv%20med%20natarbejde.pdf>

Materialet er udsendt til alle daglige sikkerhedsledere på Regionens arbejdspladser, som har ansvaret for den lokale indsats. Der er ikke krav om at arbejdspladserne skal benytte dette, hvorfor indsatsen er forskellig på regionens arbejdspladser, de fleste benytter sig dog af Region Midtjyllands centrale tilbud.